

SYMPTOMANALYS

Symtomanalysen ligger till grund för den symtomprofilerade parkinson-behandlingen. För att undvika missförstånd har symtomanalysen kompletterats med en mer ingående symtombeskrivning.

När symtomprofilen är fastlagd, förs den över till motsvarande symtom på **Symtomöversikt/ uppföljning**. I fortsättningen arbetar man med denna som underlag, kompletterat med Parkinsonskolans cirkelkompendium.

Nr	Symtom	Symtombeskrivning	M	Fm	Em	Kv	N
1.	Nattliga vändnings-svårigheter	Det är förenat med stort besvär att vända sig i sängen under natten, ibland måste en anhörig vara behjälplig.					
2.	Skriv-svårigheter	Yttrar sig ibland som ”mikroskrift”, d v s så liten att den med yttersta svårighet kan läsas. Andra exempel är att pennan vill ”åka iväg” mot ett hörn eller att man är oförmögen att skriva antingen p g a stelhet eller skakning.					
3.	Fumlighet	När finmotoriken i fingrarna blir nedsatt uppstår problem med att knäppa knappar, plocka upp små saker (t ex en nål) o s v.					
4.	Koordinations-svårigheter i motoriken	Problem med att samordna (koordinera) exempelvis rörelser mellan höger och vänster arm, svänga armar i takt med benen, svårigheter att vispa grädde, borsta tänderna etc. Även att tugga födan om man har tandprotes kan påverkas.					
5.	Försämrad armpendling	Ett vanligt inslag är att ena armen hänger i det närmaste orörlig vid gång.					
6.	Stelhet, rörelse-hämning/ stela rörelser	Man upplever att allt går i ultrarapid, det går mycket långsamt att t ex skära upp bröd, att äta o s v.					
7.	Tugg-svårigheter	Man har svårt att ordentligt tugga exempelvis stora bitar kött. Tuggproblemen påverkas även av en tandprotes, vilken kan minska bitstyrkan med ända upp till 75 – 80 procent.					
8.	Insomnings-besvär	Man kan ha förskjutit sindygnsrhythm. Medicineringen ligger ej i fas. Ben och armar kan ”vara oroliga”, det kryper i skinnet så att man är tvungen att kliva upp och gå. Känslighet för ljud och sovperioder dagtid kan inverka negativt.					
9.	Kropp-ställning	Ett vanligt inslag hos många med PS är en lätt framåtlutande kroppställning, som efterhand blir mer markerad					

SYMPTOMANALYS

Nr	Symtom	Symtombeskrivning	M	Fm	Em	Kv	N
10.	Böjd/ stel arm	Armen har en tendens att omedvetet fixera sig i en fast position på kroppen, exempelvis mot bröstkorgen eller böjd arm/ böjda armar riktade framåt.					
11.	Gångproblem	Yttrar sig vanligtvis i små, korta hasande steg. Andra inslag är svårigheter att påbörja det första steget; man står still och trippar.					
12.	Frysningar/ stopp	Problemet uppträder ofta i samband med stress eller i början av sjukdomen vid underdoseringsproblematik, till exempel vid dosglapp. En annan orsak kan vara exempelvis en trång dörröppning.					
13.	Stelhet, muskelstyvhet/ ökad muskelspänning	Symtomet yttrar sig i att muskeln/ musklerna blir styv/ -a och kan ge inslag som smärta och kramp. Den ökade muskelspänningen kan upplevas som ett motstånd i muskeln vid såväl utsträckning som vid tillbakadragande av den aktuella kroppsdel.					
14.	Svälj-svårigheter	Svårt att svälja såväl dryck som att svälja fast föda. Kan variera över dagen och vara kopplat till medicinens effekt.					
15.	Koncentrations-svårigheter	Ett fenomen som ofta följer medicin-effekten, god effekt – god koncentrationsförmåga. Uppträder ofta i samband med OFF-problematik och påverkas negativt av stress. Symtomet beskrivs ofta i termer som; -”Jag orkar inte tänka” eller ”Kraften rinner ur hjärnan – det är som att trampa i tjära”.					
16.	Försämrat minne	Ett exempel är att det kan ta lång tid att hitta rätt ord eller ett namn – och när man väl kommer på det, har man glömt bort i vilket sammanhang man tänkt säga det. Närminnet kan vara påverkat men långtidsminnet intakt o s v. Påverkas negativt av stress.					
17.	Domningar, stickningar	Beskrivs ofta som att en fot/ arm/ hand domnar bort och i samband med detta uppträder ”stickningar” i samma kroppsdel.					
18.	Glömska, lättstressad	Ytterst vanligt inslag vid stresspåverkan. Man kommer inte ihåg var man lade nycklarna, eller namnet på sin egen bror. Upplevs som en tillfällig, men total, blockering					
19.	Försämrade symtom vid menstruation	Beskrivs av en del kvinnor som att parkinsonsymtomen försämras vid menstruationsperioden. Minskar ofta vid östrogenbehandling.					

SYMPTOMANALYS

Nr	Symtom	Symtombeskrivning	M	Fm	Em	Kv	N
20.	Oro, ångest	Blotta tanken på att något kan inträffa, försätter vederbörande i ett tillstånd av oro och ångest. Förstärks av stresskänslighet och är ett relativt vanligt inslag i sjukdomsbilden.					
21.	Trögstartad, initiativlös	Man är beroende av stimulans/ påverkan från omgivningen för att komma igång med en aktivitet. När man sätter sig ned, förblir man passivt sittande.					
22.	Salivflöde	Man upplever periodvis/ ständigt ett problem med att saliven vill rinna ur munnen – man dreglar. Inte helt ovanligt på sennatten när medicinen börjar tryta.					
23.	Tal-svårigheter	Rösten kan vara entonig. Orden kan vara svåra att forma (artikulation) i munnen – tungan upplevs som stel och talet blir otydligt. Röststyrkan sviktar – ibland så svag att den med svårighet kan uppfattas.					
24.	Andningsbesvär	Man upplever att man har svårt att få tillräckligt med luft, vilket ibland resulterar i panikångest.					
25.	Trötthet, fatigue	En allmän oidentifierbar trötthet som kan upplevas såväl fysiskt som mentalt. Starka inslag av dagliga sömnperioder är vanliga.					
26.	Sömnbesvär	Symtomet kan orsakas av ett flertal olika probleminslag, exempelvis smärta, stelhet, nattliga blåsbesvär, svårighet att somna om, lättväckt, kalla fötter, dygnsförskjutning, skakningar, myrkrypningar m.m.					
27.	Rastlösa ben, myrkrypningar	Rastlösa ben/ myrkrypningar beskrivs ofta som att det ”spritter” under skinnet och kan ge stora insomnandet.					
28.	Yrsel, balansproblem/falltendens	Uppträder vanligtvis vid snabb korrigering av riktning under gång eller vid hastig vridning av kroppen i stående ställning.					
29.	Nattliga blåsbesvär	Yttrar sig vanligtvis som ett behov att gå upp ett antal gånger under natten för att tömma blåsan.					
30.	Svettningar	Beskrivs av många som plötsliga, kraftiga svettningar och kan uppträda under såväl dagtid som nattetid.					
31.	Lättväckthet	Kan avse stor känslighet för ljud, värme, kyla.					
32.	Orkeslöshet/uppgiven	Symtomet beskrivs ofta som att man upplever sig inte ha full kontroll över sin situation. Andra upplever att man inte får någon hjälp eller förståelse för sin situation från sin läkare eller närstående/ anhöriga.					

SYMPTOMANALYS

Nr	Symtom	Symtombeskrivning	M	Fm	Em	Kv	N
33.	Darrning/ skakning	Uppträder vanligtvis i form av en lugn darrning i vila. Även framträdande under stress, upphetsning, aggression, ilska, eller koncentration. Mindre vanligt är invärtes respektive samtidig skakning på båda sidor.					
34.	Nack- muskelvärk	Uppträder ofta som en besvärande och smärtande stelhet i nackregionen. Svårt att vrida på huvudet utan att vrida på hela överkroppen.					
35.	Länd- ryggsvärk	En besvärande, ibland funktionshämmande smärta i nedre delen av ryggslutet. Kan ibland uppträda som ischiasliknande problem som via sätesmuskeln fortsätter vidare ner mot låret.					
36.	Lår- muskelvärk	Mycket tydlig smärtlokalisering till framsida eller baksida på låret. Ibland beskrivs även kramptendenser i samband med stark smärta.					
37.	Bukmuskel- kramper	Beskrivs många gånger i samband med invärtes skakningar som övergår i buk-muskelkramper. I samband med kramper kan andningsbesvär i form av hyper-ventilation uppstå.					
38.	Gång- störande fot- och tåmus- kelkramp	Kan närmast beskrivas som sendrag under fotsulan respektive sendrag i en eller flera tår. I det sistnämnda fallet kan en effekt bli att en eller flera tår kröks uppåt eller viks nedåt under fotsulan. Samtliga beskrivningar inverkar negativt på gångförmågan.					
39.	Skulder- muskelvärk	Smärta lokaliserad till skuldra/ -or eller axel/ -lar.					
40.	Vadmuskel- kramper	Beskrivs som sendrag. Vanligen uppträdande tidigt på morgonen.					
42.	Försämrat mörker- seende	Ofta beskrivet som en försämrad förmåga att urskilja gråskala vid främst skymning, d v s det krävs distinkta skillnader mellan de grå fälten. Många beskriver även en försämrad förmåga att återfå sitt mörkerseende efter ett möte – det tar längre tid.					
44.	Tinnitus/ öronsus	Inte ett parkinsonsymtom. Dock beskrivet med ökade besvär (högre ton) i samband med dosglapp och OFF-perioder.					
45.	Ökat sötsaksbegär	Kan yttra sig i ett tillfälligt, onormalt behov av godis, choklad eller sötsaker, som ej funnits dokumenterat tidigare.					
46.	Irritation, lätt ilsken	Blir lätt irriterad på omgivningen, på sjukdomen, på sig själv, på sin situation och låter ilskan gå ut över andra.					

SYMPTOMANALYS

Nr	Symtom	Symtombeskrivning	M	Fm	Em	Kv	N
48.	Seborré, mjäll eksem	Liknar mjäll. Problemet kan förvärras med stress. Ibland skrovlig hud i hårbotten. Kan finnas i hårbotten, ögonbryn och skäggbotten.					
49.	ON-OFF/ ojämn medicin- effekt	ON-OFF-problematiken blir vanligare ju längre tid man haft sjukdomen p g a att gapet mellan den undre gränsen (underdos-problem) och den övre gränsen (överdos-problem) minskar med åren. Se vidare sista sidan kommentar nr 1.					
51.	Minskat sexuallust / lust	Minskad rörlighet, skakningar etc. kan påverka negativt genom irritationspåverkan under själva akten. Sjukdomen i sig kan påverka den egna lusten.					
52.	Impotens, erektions- nedsättning	Män kan tappa förmågan att genomföra ett fullbordat samlag. Det finns inslag i sjukdomen som påverkar negativt. I kombination med en prestationsångest kan det bli ett problem.					
53.	Slås i sömnen	Symtomet kan många gånger kopplas till överdosering eller en opassande medicinmix, vilket utlöser handlingen.					
55.	Diarré	Problemet kan vara en reaktion på L-dopa-medicin. Har man Madopark byter man till Sinemet eller tvärs om.					
57.	Förvirrings- episoder	Symtomet uttrycker problem med att avgöra tid och rum. Ett exempel är att man inte hittar hem eller inte känner igen sig.					
58.	Illamående/ kräkningar	Kan uppträda som en reaktion på insättandet av ny medicin eller på för stor enskild dos eller på en känslighet för medicin.					
60.	Trög mage/ förstoppning	Svårighet att tömma tarmen regelbundet.					
62.	Aptitlöshet	Symtominslag som försämrat luktsinne och försämrat smaksinne gör att maten inte smakar.					
63.	Uppblåsta tarmar/ mage	Magen spänns ut som en boll av gaserna, ofta på morgonen. Att ligga på vänster sida kan underlätta. Kan även uppträda i samband med förstoppning.					
64.	Ökat sexuallust	För en del personer kan mediciner som tillämpas inom parkinsonbehandlingen som en biverkan ge ett ökat sexuellt behov.					
65.	Muntorrhet	Munnen blir torr. Tungan klibbar fast i gommen. Problem med talet kan uppträda. Ökad risk för kariesangrepp.					

SYMPTOMANALYS

Nr	Symtom	Symtombeskrivning	M	Fm	Em	Kv	N
66.	För låg muskelspänning, knäna viker sig	När man står, alternativt ställer sig upp, upplever man att knäna inte orkar bära kroppstyngden utan viker sig och man måste sätta sig ner.					
67.	Yrsel; blodtrycksfall/ svimning	Beskrivs ofta med orden ”det svartnar för ögonen” när man reser sig upp. Ibland kommer ett blodtrycksfall när man står eller går och orsakar tillfällig yrsel.					
68.	Hallucinationer, illusioner och synvillor	Vanliga inslag är att man ser figurer; tomtar, troll, ormar m.m., vilka kan upplevas mycket verklighetstroga. Ett exempel på illusion är att man upplever att det finns någon i rummet.					
69.	Mardrömmar, livliga drömmar	Ett inslag som stör sömnen i form av drömmar med ett innehåll som antingen skrämmer eller engagerar.					
70.	Ofriv. Ansikts-, mun- eller huvudrörelser	Biverkningarna kan ses som okontrollerade grimaser eller rörelser.					
71.	Ofrivilliga arm- och kroppsrörelser	Armar och ben är svåra att kontrollera. De rör sig ofta i yviga rörelser – ej att förväxlas med darrning/ skakning.					
72.	Nedstämdhet, depression	Man känner sig ledsen och håglös, ibland sjunker man ner i ett tillstånd där man stänger ute omvärlden.					
73.	Huvudvärk	Upplevs ibland som en kudde i huvudet, ibland som ett band över pannan, ibland spränger det o s v.					
74.	Prostatabesvär	Kan ibland orsaka blåsbesvär genom att prostatan trycker på urinblåsan. Man måste springa på toaletten stup i kvarten.					
75.	Ögonbesvär (synbesvär)	Kan yttra sig i form av en mängd olika inslag; svårt att fokusera, dubbelseende, sämre mörkerseende, försämrat sidoseende (split vision) m.m.					
81.	Tandproblem	Tandlossningsproblem och ökat inslag av kariesangrepp p g a sämre munhygien, som i sin tur kan kopplas till försämrad finmotorik.					
85.	Inkontinens	Plötsliga ”tryckattacker” som gör att man omedelbart måste uppsöka toalett, t ex vid uppresning, när man kliver ur bilen etc. Man har svårt att hålla tätt vid plötslig ansträngning, exempelvis vid ett skratt.					
87.	Gråtmildhet	Man har lätt för att gråta, både av glädje och av sorg.					
Nr	Symtom	Symtombeskrivning	M	Fm	Em	Kv	N

SYMPTOMANALYS

89.	Drar sig undan social samvaro	På grund av sjukdomen/ sjukdomssymtom isolerar man sig.					
90.	Dosglapp	Medicinens verkan tar slut innan nästa dos börjar verka.					

Kommentar nr 1: ON-OFF-problematik symtom nr 49

Man pendlar kring normaldosläget mellan å ena sidan underdos; minskad rörlighet och ökad muskelspänning – ibland kramptendenser och å andra sidan överrörlighet; svårt att ha full kontroll på armar och ben, ibland för låg muskelspänning – exempelvis ”knäna viker sig”. Ett vanligt uttryck säger att det ”terapeutiska fönstret” minskar.